

ARISTIA

ARESTA 59
SETEMBRE - OCTUBRE 2002

2

TEMA DE PORTADA
EL CENTRE EXCURSIONISTA
A LES BORGES-GARRIGUES
Ramon-Emili Arrufat i González

6

VIATGES
LA NATURA A CAP VERD:
L'ILLA DE FOGO
M. Lluïsa Huguet Recasens

8

VIDA DEL CENTRE
Equip Aresta

12

EXCURSIONISME
ELS CONQUERIDORS DEL MONT VALIER
Maria Carme Ribé

14

ARTICLE
LA FLAMA DEL CANIGÓ
Pau

15

ITINERARIS
ITINERARI EXCURSIONISTA NÚM 77:
EMBASSAMENT DE SIURANA
Manuel Cortès i Joan Ramon Segura

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Camina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. DISSENY GRÀFIC: Josep Herràndiz. EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.net/clients/cel>. IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobalà, SL. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprès en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. FOTO DE PORTADA: Vall d'Estós. Arxiu: Centre Excursionista de les Borges COL·LABOREN:

L'ARESTA US NECESSITA, necessita la vostra crítica, la vostra col·laboració, el vostre interès, la vostra dedicació... i la voluntat comuna de tots els socis del Centre, per millorar-la, enriquir-la i perfeccionar un contingut dirigit a l'interès col·lectiu. La nostra revista ha de manifestar quins són els interessos culturals i esportius del conjunt dels excursionistes de ponent. L'equip de redacció creiem que, a casa nostra, el nivell dels afeccionats a l'esport i a la natura és superior al manifestat darrerament a l'*Aresta*.

No s'entengui això com un menyspreu a les col·laboracions aportades, tot al contrari, ja que gràcies a elles l'*Aresta* ha estat possible i interessant. Volem dir que la revista és molt millorable i que pot assolir una major utilitat social. És per un esperit d'autocrítica que manifestem el dit anteriorment, alhora que pensem que potser no hem sabut motivar-vos prou.

L'equip de redacció, els col·laboradors habituals i els que no ho han fet mai, hem de reforçar la nostra dedicació per millorar els continguts, sigui amb l'aportació d'idees o de coses concretes. Hem de fer que tingui el màxim sentit el sacrifici dels arbres necessaris per fer el paper amb què s'imprimeix la nostra revista. Esperem les vostres bones fotografies, bons escrits i bones intencions (que signifiquen treball), coses que de ben segur han de comportar una millora efectiva dels continguts formatius i informatius que mereixem tots des de l'*Aresta*.

No podem decebre el luxe de disposar d'un mitjà com l'*Aresta*, desaprofitant l'oportunitat de publicar tot allò d'interès col·lectiu que cadascú de nosaltres pot oferir. Us esperem.

El Centre Excursionista a les Borges-Garrigues

Camarasa

1. Història

Per una recent petició d'Enciclopèdia Catalana, en la qual se'ns sol·licitava fer una breu descripció històrica del Centre Excursionista (per a una nova publicació) ens ha calgut frenar un moment i mirar endarrere, cosa que sempre és del tot profitosa, en un món accelerat i en marxa constant vers la millora, suposada, de la qualitat de vida, tema del qual caldria parlar-ne en una altra ocasió. Som una entitat jove, però des de la fundació l'any 1982, n'hem fet de coses...

Ja l'estiu del 1981, el Josep Ramon Minguella i Griñó ("Tati"), juntament amb altres companys, van organitzar unes colònies d'estiu, i en un escrit signat per ell mateix a la revista *Terrall*, apareix aquesta frase: "—Esperem que l'experiència d'enguany serveixi com a precedent d'un futur moviment excursionista a les Borges Blanques i comarca." Dit i fet: el dia 26 de març de 1982 es va presentar a la població el Centre Excursionista Borges-Garrigues. Ja era un fet consumat; l'excursionisme organitzat empenia el camí, guiat pel Manel Giné i Freixes, president del centre des del primer dia. Altres participants d'aquella empresa foren

La Riba

Arxiu: Centre Excursionista de les Borges

en Ramon Giné, la M. Teresa Vallverdú, la Montserrat Pijuan, en Joan Solé (el "ferrer de tall"), l'Odette Riu, en Sisco Teixidó (de Juneda), en Jordi Giné (de "cal Mareia") i en Ramon Mateu ("Nicanor"). Les activitats es van començar a succeir una darre- ra l'altra: de les més senzilles excursions a les més sofisticades expedicions, a peu o amb bicicleta, a l'estiu o a l'hivern, de nit o de dia, amb pluja o neu, sota un sol abrasador o enmig d'un torb glaçador. Des dels seus inicis, molts borgencs i altres persones de poblacions veïnes ens hem engrescat amb les activitats programades. El cicle no para. Uns arriben els altres ens deixen, però l'esperit de l'excursionisme i de la muntanya resta entre nosaltres. Les experiències a la muntanya et marquen de tal manera que l'empremta queda gravada en nosaltres per sempre més. Aquells moments viscuts amb gent que gaudeix de l'esport a l'aire lliure i del contacte directe amb la natura, aquells moments difícils que un bon company de ruta et fa oblidar, les penúries de les llargues travesses, aquell cim que se'ns resistia, etc. Es va començar per realitzar algunes sortides a Camarasa, per practicar l'escalada o fer marxes a peu. També vam fer la primera marxa nocturna fins a la Pobra de Cérvoles. Excursions al Niu de l'À-

Dia de l'arbre

Axiu: Centre Excursionista de les Borges

guila a Alcover, la Farena, Mont-ral i la Riba. Altres, a zones més properes i de vegades força oblidades, com la Font d'Inclèria, la Bassa la Torra, la serra dels Bessons i la població de l'Albi, amb la seva cova del Cintet. Excursions a Juneda, Arbeca, la Floresta, els Omellons, l'Espluga Calba, Vinaixa i l'ermita de Sant Bonifaci, els Omells de Na Gaia, Montblanquet, el Tallat. Excursions per conèixer la vida als masos com el de l'Aranyó, el mas Roig, el mas Colom, Miravall. Caminades fins a les Besses, a Cervià, Fullella i Tarrés, i així tots els pobles de la comarca sense excepció. De vegades a peu o amb bicicleta, els hem anat visitant repetidament. La marxa del Centre ens ha dut, any rere any, a diversos indrets de la comarca. Als llocs més llunyans ens hi deixem portar pel transport a motor (autocar) i així fer a peu el recorregut més bonic. De tant en tant s'organitzen actes culturals com audiovisuals i conferències de personatges destacats en el món de la muntanya. També s'organitza el 1r Concurs de Fotografia, per promocionar aquest art entre els associats i simpatitzants; uns anys més tard es va donar continuïtat al concurs, últimament molt concorregut.

Mentre, la secció d'escalada (sempre molt activa al Centre) va fent de les seves, com l'escalada de la via "Rabadà-Navarro" al Gallinero (Vall d'Ordesa), durant més de 20 hores contínues. Escalades de parets dels Pirineus, com la SE de la Maladeta (3.300 m) a la zona de l'Aneto, a les Agulles d'Amitges, al parc Nacional de Sant Maurici, al Tozal del Mallo, a Terradets, a Roca Regina, a Montserrat, etc. Els nostres associats, en Joan Solé i en Jordi Giné realitzen escalades pioneres a Lleida. Primer, com ho veien fer a les revistes franceses de muntanya, més endavant adaptant-se a les noves tècniques, sempre importades de les zones tradicionalment alpines. L'any 1987 es va muntar un rocòdrom per entrenar les tècniques d'escalada (potser el primer de la província de Lleida). Els darrers anys, joves escaladors de

Gran Paradiso

Axiu: Centre Excursionista de les Borges

les Borges, com en Julian Màrmol i en Víctor Sans, també han realitzat "obertures" de noves vies al Montsec (Terradets, Vilanova de Meià, etc.), tot rememorant aquelles antigues gestes. Han anat fins i tot a escalar a Yosemite, als Estats Units, unes de les parets més difícils del món.

Els cims sempre ens han atret de valent. Arribar a dalt de tot, observar l'entorn en una circumferència completa de 360°, meravellar-te sempre de la natura verge... Vam fer l'ascensió als cims més alts dels Pirineus. Cims més importants, com el Mont Blanc (4.810 m), als Alps, s'assoleix en més d'una ocasió, així com altres de més de 4.000 metres de la serralada alpina. També s'assoleixen alguns cims dels Andes peruans de 5.000 i 6.000 metres. Cims que realitzem a l'estiu o a l'hivern amb esquís de muntanya, com el Mont Blanc (4.810 m) i el Gran Paradiso (4.080 m) als Alps i el Tubkal (4.000 m) a la serralada de l'Atlas, al Marroc. Les travesses a peu o amb BTT han tingut lloc els darrers anys. Hem realitzat la travessa dels Pirineus amb BTT de costa a costa i també a peu pel recorregut del sender GR-11. També participem a la marxa Matagalls i Montserrat en menys de 24 hores, que es realitza anualment.

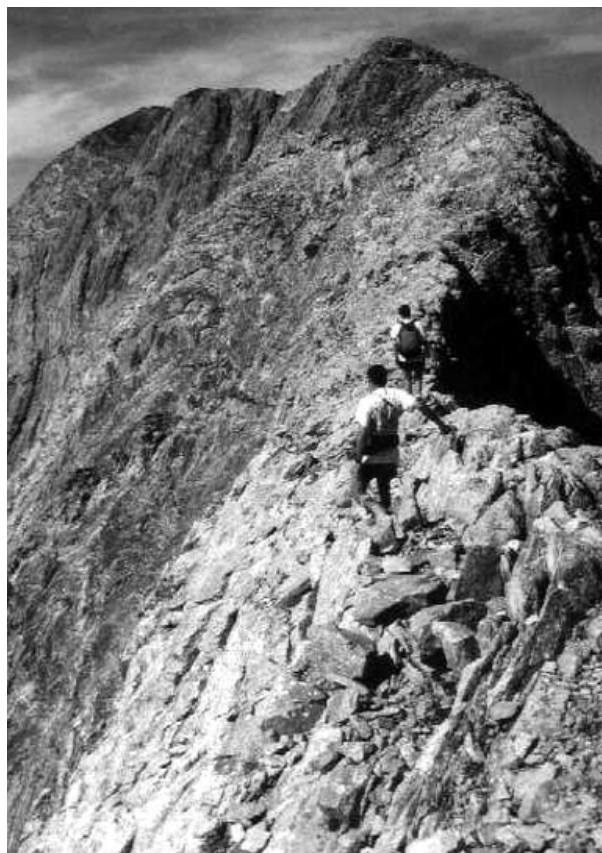
El dia de l'arbre ens fa sentir més a prop de la natura i ens convida a reflexionar —les excursions sota l'ombra sempre s'agraeixen—, en aquest món nostre que sembla que anem destruint sense ser-ne gaire conscients. Aquesta acció efímera volem que ajudi els més menuts a adonar-se de la importància del medi ambient. Entre tota aquesta activitat frenètica, cal destacar que el Manel Giné i Freixes, president del Centre, va ser elegit Borgenc de l'any, el 1989, amb el premi "Olivera d'Or". Què podem dir del Manel...

El ventall que abasta l'excursionisme és molt gran; com si es tractés d'una excursió, comencem per petites sortides al costat

de casa, per viaranys coneguts o a pobles veïns que ens esperen per oferir-nos el millor que tenen, la seva història i la seva gent. Podem continuar anant més lluny i més amunt amb bicicleta per camins i senders pedregosos, de la seca terra de les Garrigues, però també de verds camins dels Pirineus. Tot pujant serra amunt, ara ens trobem escalades d'esveltes parets de roca o gel, de més de 1.000 metres alguns cops. D'altres de desnivells més modestos però de molta dificultat. Ja quasi "fem cim" amb ascensions de grans muntanyes dels Pirineus de més de 3.000 metres o d'altres serralades (Alps, Andes, etc.) que encara atenyen més alçada (fins als 8.000 metres), alguns cops a peu, en d'altres ocasions amb esquís. Un cop a dalt i refets de la forta pujada emprenem el descens, amb BTT tot fent salts i polseguera com a isards, amb esquís que llisquen veloçment, tot deixant una estela immòbil en la neu, en ala de pendent sentint la brisa a la cara, amb cordes tot fent "rappels" per barrancs i engorjats d'aigües gèlides. Baixant encara més, visitem profundes grutes i coves, en la més fosca de les negrors. Ja hem baixat molt i sota l'aigua, el submarinisme ens apropa a un nou món. És o no un ventall de sensacions? També són emocions viscudes en la pròpia pell, com el fred, el sol que et crema, el cansament, el pes de la motxilla, les nafres als peus...

2. Avui en dia

El Centre Excursionista les Borges-Garrigues (CEBG) és alguna cosa més que una entitat social. El seu espai físic, al Polisportiu Francesc Macià, aglutina un dia a la setmana (normalment els divendres de 9 a 11 del vespre) un conjunt de sentiments i unes inquietuds vers la natura i l'esport. Els objectius comuns fan que persones força diferents comparteixin una estona de la setmana, tot dialogant de coses ben diverses, coses que ens afecten directament o no tant. De vegades senzilles, fins i tot banals, però que ajuden a comunicar-nos millor. Per aquests motius, sempre hem estat oberts a nova gent, que irremeiablement aporta noves propostes, noves activitats. Tot i aquest preàmbul tan engrescador, val a dir que les activitats de l'excursionisme sempre han estat minoritàries. En arribar a l'adolescència, molts joves que de ben petits prenen part a les activitats, han deixat de venir. El fet que la majoria de companys decideixin recórrer a d'altres activitats d'oci, ja és un motiu suficient com per deixar de banda el món de l'excursionisme. De tota manera, ja he dit abans que les activitats excursionistes sempre han estat de grups reduïts per uns motius força evidents: caminar amb la motxilla a l'esquena és ben pesat, el sol d'estiu esgota de veritat, i els cims sempre estan força lluny del nostre abast, encara que als llibres i a les guies no ho sembli. Aquest esforç que requereix el contacte directe amb la natura, en el seu estat més salvatge, de vegades fa desdir més d'un de continuar fent

Pic de les Espases

Arxiu: Centre Excursionista de les Borges

muntanya. Per sort, a molts d'altres és el que realment els atreu. Poder gaudir d'un paratge encisador, després de moltes hores de marxa, ben carregats fins dalt del cim, val la pena, de debò. Resseguir un rierol que baixa de la muntanya per trobar-ne el naixement sol ésser molt divertit. Escalar aquella paret de roca viva, de tonalitats sempre canviants, després de 5 o 6 hores d'esforç et fa sentir viu i molt integrat a la natura. Recórrer aquella vall de la comarca, mai visitada, t'omple de debò. Els camins de pols o fang amb bicicleta tot terreny, es poden recórrer tan àgilment amb una mica de pràctica. Potser és aquest ventall de noves possibilitats, d'adquirir nous coneixements de la nostra terra, el que ens fa estimar l'excursionisme, des de la modèstia, des de la senzillesa de les coses petites, cada cop menys valuades, cada cop més importants. La neu als cims ens atreu per millorar la nostra tècnica de descens amb esquís per les muntanyes nevades. Les visites a la neu per la gent del Centre són força periòdiques. El mes de març és ideal per realitzar el "dia de l'arbre". Petits i grans ens ho passem d'allò més bé plantant arbres aquí i allà. La zona de plantació, a la serra, ja comença a fer goig després de quatre anys de plantar-hi arbres. Al juliol o a l'agost fem sempre una pedalada per la comarca. El tomb amb bici ens porta per poblacions de la comarca sempre poc visitades. Tot realitzant les activitats més bàsiques (excursions), com

d'altres de més específiques (escalada, esquí de muntanya, descens de barrancs, vol en ala de pendent, BTT, etc.) passen els dies i al setembre sempre fem la Marxa Excursionista, per culminar un estiu molt ben aprofitat i viscut al màxim. Deixo com a comiat, les paraules d'un gran muntanyenc de tots els temps:

“No és més el qui més alt arriba, sinó aquell que, influït per la bellesa que l'envolta, més intensament sent.”

Maurice Herzog

3. Caminada a la serra del Bessons

Temps enrere vam dissenyar un recorregut per la nostra serra més propera, els Bessons, sotre del terme de les Borges, amb 560 metres d'alçada, encara que no de la comarca, ja que la serra de la Llena ateny els 1.000 metres. La serra dels Bessons va ser inclosa al PEIN (pla d'espai d'interès natural) anys enrere.¹ Recentment, s'han efectuat a la serra algunes transformacions agrícoles que han posat en alerta diversos grups i entitats preocupats per la protecció del medi natural. Si mirem com van les coses últimament, cal que des de la ciutadania hi hagi mobilitzacions que aturin certs projectes mancats d'estudis adients, d'impacte ambiental, però també social.² El medi ambient no pot queixar-se immediatament quan és agredit, cosa que sí que pot fer a mitjà o llarg termini, quan molts cops ja és massa tard per tirar enrere les accions empreses.

En aquest marc, el recorregut pretén donar a conèixer als excursionistes la zona declarada PEIN i la resta de la serra. Es podrà gaudir de l'atractiu de la terra garriguenca, aspra i seca, amb les seves originals característiques botàniques i zoològiques, així com els conreus centenaris i les més recents utilitzacions agrícoles del sòl, que sembla que podran donar un nou impuls a la zona, si les accions es fan sota supervisió tècnica adequada.³ La serra dels Bessons destaca per la vegetació de zones àrides i semiàrides com les màquies de brolles i garrics. Brolles formades per exemplars aïllats d'arbres com el pi blanc (*Pinus halepensis*), alzines (*Quercus ilex*) i algun roure de fulla petita (*Quercus faginea*) a les zones més obagues, arbustos com el romaní (*Rosmarinus officinalis*), el timó (*Thymus vulgaris*) i el coscoll (*Quercus coccifera*). Altres plantes també apareixen aquí i allà, com els brucs i algunes gramínies. Entre la vegetació autòctona, els pagesos ja fa molt de temps que han anat anivellant el terreny per tal de facilitar el conreu de diverses espècies, fent les tan importants espones⁴ de pedra seca, que han protegit de l'erosió les parcel·les de conreu durant segles. Aquestes grans obres amb pedra seca i les cabanes de volta, són un patrimoni que cal preservar, encara que veient-les com es desplomen any rere any, potser els nostres fills ja no en podran gaudir amb la contemplació. Els conreus habituals han estat els cereals d'hi-

vern, sobretot ordi (*Ordeum vulgare*) i alguns fruiters, com ametllers (*Amygdalus communis* o *Prunus dulcis*) i oliveres (*Olea europaea*). Antigament també hi havia força vinya, però amb les plagues de la fil·loxera va desaparèixer en molts llocs de la comarca. Avui, en podem veure el ressorgiment del conreu, amb noves plantacions amb tècniques de conreus actuals per a la producció de vins de taula de qualitat. Tots esperem que la situació de marginalitat de la comarca quedi enrere, però cal fer les coses tan bé com es pugui per no malmetre una terra ja ben maltractada secularment per la climatologia. El recorregut s'inicia a la placeta del Terrall de les Borges Blanques en direcció al polígon industrial “Les Verdunes”. Passem sota de l'AVE i de l'autopista A-2 i seguim tot recte. En una bifurcació en forma de “T” prenem el camí de la dreta (un recorregut més directe i alternatiu al descrit està assenyalat amb rètols del Consell Comarcal de les Garrigues, recentment). Ens dirigim al mas de l'Aranyó, al costat mateix de la carretera de Castellldans. Després, es comença a tresscar per la vall de l'Aranyó fins a l'antiga cabana del Guarda, oculta entre pins i alzines al fons de la vall i després seguint el serpenteig del corriol, tot pujant de valent, fins al pla del Pepe. En aquest punt observarem les noves plantacions de vinya de l'empresa Torres, unes llargues filades de ceps alineats amb puntals d'acer galvanitzat i protegits un a un amb uns protectors contra els rosegadors de color blau o negre, que donen una gran visió d'amplitud i simetria. Més endavant es pot enfil·lar els pocs metres que ens queden fins al turó dels Bessons,⁵ per albirar la millor vista de les Borges i dels pobles veïns del Segrià, la Noguera, l'Urgell i el Pla d'Urgell. El recorregut de baixada passa per la Punta del Pouet (654 metres, el punt més elevat de la serra, amb unes no gaire atractives antenes), el tossal de la Mola (582 m) i el turó de la Bassa de la Torra⁶ (457 m). Amb un mapa de la zona es pot seguir fàcilment tot el recorregut.

Es tracta d'una caminada una mica diferent. Un atractiu més a la nostra tasca de divulgar el món de l'excursionisme i de la comarca a tota la població i, per damunt de tot, als més menuts, el futur de la nostra empresa.

Ramon-Emili Arrufat i González, membre del Centre Excursionista les Borges-Garrigues

1. Podeu consultar la web del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

2. Com l'abocador de residus tòxics de Juncosa.

3. Projectes d'impacte ambiental, realitzats per personal qualificat.

4. Marges de pedra seca, per anivellar parcel·les a diferents altures.

5. Presenta un vèrtex geodèsic al cim.

6. Restes d'un antic poblat ibèric.

La natura a Cap Verd: l'illa de Fogo

Arxiu: Luísa Huguet

Salines de pedra Lume a l'illa de Sal

La morna expressa, com cap altra música, el lament, el dolor, la soletat i la nostàlgia. A *Regresso*, el cant de Cesarea Evora i Caetano Veloso, ens suggereix una de les realitats escasses a Cap Verd: la pluja en un país on l'aridesa és una constant.

Paisatge i natura a Cap Verd

El paisatge i la natura a Cap Verd són d'una extrema duresa. La manca d'aigua, l'escassetat de pluges, la força dels vents i la inexistència de cabals fluvials fan que la vegetació sigui poc present. El color marró domina sobre el verd, que només apareix en l'època de pluges (juliol a octubre), i tot i així, l'aridesa i la sequera en són els trets més destacats.

A l'arribada del portuguesos, en el segle xv, la riquesa natural i la fertilitat de la terra, diuen les cròniques, era evident. La desforestació, l'explotació de la terra, la introducció d'espècies foranes... han contribuït a una important disminució de les espècies endèmiques. Tot i així, és possible encara avui albirar exemplars del petit ocell passarinha, Drago (característica de la Macaronèsia) o de Bello Cactus, entre d'altres. L'origen volcànic de les illes fa que la seva orografia sigui muntanyosa, i escassament fèrtil, a causa de la manca d'aigua, fet que con-

diciona en gran mesura l'agricultura i la vida quotidiana. És habitual veure els pobladors anant a buscar l'aigua necessària als pous o fonts amb tota mena d'estris. L'accés a l'aigua és un veritable problema en el país.

De tota manera, cal destacar que es produeix sobretot papaia, mangos, bananes, i que, en algunes zones, s'hi està desenvolupant, de forma precària, conreus de subsistència (blat, hortalisses...).

Amb aquest panorama, de difícils condicions, s'entén que la tendència natural dels nadius a emigrar, per buscar una vida millor i poder contribuir a l'economia dels qui resten al país.

Muntanyes, volcans i costes

Cap Verd té interès per molts aspectes, com hem anat veient. Però també des de la vessant muntanyenca. La seva composició volcànica ha perfilat uns paisatges amb formes marcades, valls profundes, alts cims, costes escarpades... Crida l'atenció la presència constant de restes d'antigues erupcions de les desenes de volcans que existeixen; l'escòria mil·lenària és una mostra de la força de la natura que originà aquestes illes.

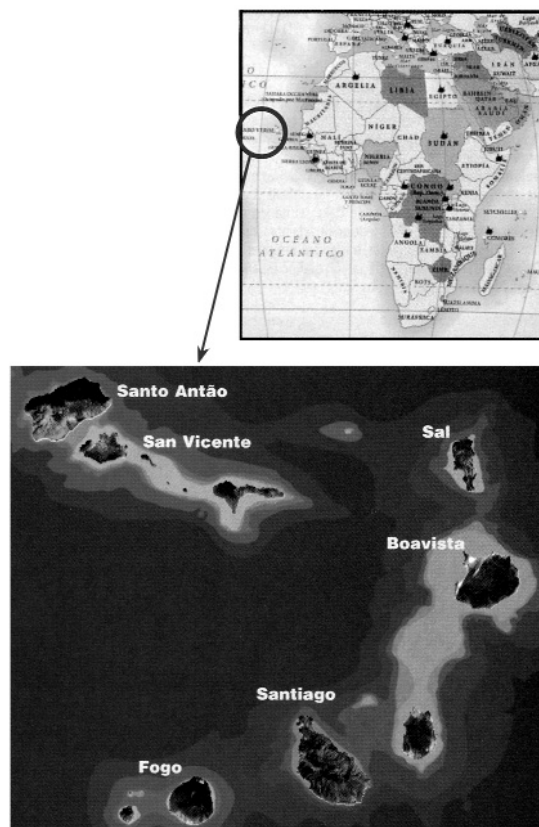
D'altra banda, les seves costes permeten la pràctica d'esports nàutics i d'activitat subaquàtiques (sobretot a l'illa de Sal). Les platges de tot tipus: arena blanca, arena negra, rocoses... amb una oceà que mostra tota la seva força i bellesa. De les deu illes que formen l'arxipèlag, excepte Sal, totes resulten interessants per practicar el senderisme (Brava i São Antão, sobretot), però el més impressionant és ascendir al seu cim més emblemàtic: el volcà Fogo, de 2.829 metres. Així són destacables excursions al pic Antònia (pic més alt de l'illa de São Tiago), a la Ribeira do Paúl, (a l'illa de São Antão), Monte Gordo (a São Nicolau), així com altres elevacions menors existents. Totes elles han de permetre introduir-se, no sols als paisatges, sinó també a les zones rurals del país. De tota manera, cal tenir en compte la calor humida que, en algunes illes i segons l'època de l'any, pot constituir un problema, tot i que la temperatura mitjana, a l'estiu, no és gaire elevada (26 graus); s'ha de preveure l'aigua necessària.

La nostra estada ens va permetre dues ascensions: pic Antònia i volcà Fogo. El pic Antònia, de 1.394 metres, és un cim piramidal que presideix São Tiago, i que és visible, pràcticament, des de tota l'illa. L'accés resulta penós per la seca i punxenta vegetació, i per la calor humida.

Una lliçó de geologia

Fogo, illa de sotavent, situada al sud-oest, entre São Tiago i Brava, és l'indret més interessant de l'arxipèlag. És un volcà actiu, de quasi tres mil metres, que va tenir la seva darrera erupció important el 1951; avui en dia el seu cràter encara fumeja. A més a més, el 1995, una nova erupció féu néixer un volcà nou en la base del cim principal, en el si del que anomenen Cha das Caldeiras. En altres temps, el volcà principal podia haver arribat als 3.500 metres. Així, l'espectacle natural a Fogo està garantit: rius de lava, l'escòria, la cendres negres... marquen un paisatge immens i de gran bellesa. Descriure-la és difícil, ja que tota l'illa és un volcà, des de la base fins al cim. Per tant, els desnivells són presents en tot el territori (la seva superfície és de 476 km²). La capital de l'illa, São Felipe, és un lloc tranquil, agradable, d'aires colonials i, sobretot, amb uns habitants acollidors, que pot ser la base d'operacions. Però, més interessant és passar l'estada al petit poblet ubicat dins el gran cràter que acull el cim, Cha das Caldeiras. Fa pocs mesos que un alberg, propietat d'un francès, facilita l'allotjament.

El poble està situat en un racó de la caldera de 8 quilòmetres de diàmetre, a 1.700 metres d'alçada. La caldera, en forma de ferradura, està tancada per una gran serra anomenada La Borda, restes del volcà originari. En les terres que rodegen el poble, els seus habitants conreen vinya, de forma incipient, que

Arxiu: A. Satorra

ha permès que s'hagi constituït una petita cooperativa de producció de vi, amb ajuda italiana. L'ascens al pic no té cap dificultat, però sí que requereix esforç. Un terreny cendros i una llarga carena rocosa inestable porta a un coll que ja permet veure el gran cràter del volcà; l'olor de sofre és altre element de l'ambient. Des d'allí una curta canal, un xic descomposta, porta al cim, a 2.829 metres. Unes quatre hores d'ascens donen una gran visió de la caldera i de part de l'illa. El descens és molt ràpid; per la fina cendra de la pala principal del volcà, els mil metres de desnivell es desfan en quasi només mitja hora.

En definitiva, ascendir al Fogo, així com visitar els poblets i les costes de l'illa ja justifiquen prou bé una estada a Cap Verd. Una lliçó de la força de la natura, combinada amb l'afany de viure dels seus pobladors. Però, és evident que, com hem vist, viatjar a Cap Verd pot cobrir interessos diferents, segons les inquietuds de cadascun. A qui li agradi fugir del turisme més convencional la muntanya, els volcans, els senders, les platges, les costes, el mar, la gastronomia, l'amabilitat, l'hospitalitat, les ciutats, el camp, i sobretot una gran diversitat de músiques seran alguns dels aspectes a descobrir, introduint-se en un país marcat per les dificultats, però amb caràcter propi.

Hi vam ser, del 25 de juliol al 15 d'agost, Pepa Mallol, Jordi Mayor, Jordi Jové, Núria Cirera, Ester Domínguez, Maria Huguet i Jordi Guivernau.

M. Lluïsa Huguet Recasens, agost de 2002

Apunts i comunicacions

- Donem el nostre més sentit condol als familiars i amics, per la mort del soci Xavier Sans Farré, que en pau descansi.

- Els socis nous que han entrat a formar part de la família del Centre, durant juliol i agost, són:

Joan Guillaumet Illa	Lídia Oliver Agramunt
Guillem Pach Culleré	Elena Bresolí Blasi
ñ lex Cenarro Hernández	José Jesús Gómez López
Roser Arqué Garrofé	Marc Cambray Asín

- Durant el mes de novembre tindrà lloc al local del Centre una exposició sobre “Ressenyes d’Escalada”.
- El proper dia 9 i 10 de novembre tindrà lloc la VI Diada del Camí de Muntanya al Barranc del Bosc.
- El proper dia 17 de novembre tindrà lloc la XXV Marxa de regularitat de les Terres de Lleida a la serra de Bussa.
- Durant els dies 19, 20 i 21 de novembre tindrà lloc el VIII Cicle de projeccions d’escalada i alpinisme, organitzat per la SEAM. Per a més informació, truqueu al Centre.
- Aquesta tardor s’organitzen diferents cursos. Per inscriure-us, truqueu al Centre:
 - Curs de Manteniment de BTT
 - Curs d’Iniciació a l’Escalada en Roca
 - Curs d’Orientació
- El proper dia 15 de desembre tindrà lloc el XLIV PESSEBRE a l’Ermita de Sant Cristòfol, al Montpedós, a Hortonedà. Ja se n’informarà més endavant.
- El proper divendres 18 d’octubre se celebra el Sopar Anual d’Esquí de Muntanya.

- El dia 25 d’agost vam celebrar el casament de l’Aurora i el Paulíal qual hi vam assistir una bona colla d’amigues i amics del CEL. Us desitgem molta felicitat.
- El número de loteria de Nadal al Centre és el **44.588**. Tocara!

Adquisicions a la biblioteca del Centre

Paseos y excursiones por la Ribagorza Valle del Ésera-Graus-Turbón-Campo. José Luis Acín Fanlo, edita Prames.

Red de senderos del Alto Aragón. Gr i Pr, per la província d’Osca, edita Prames.

Mariola. Guia de senderisme, de Guillem Torres i Perera, edita Gregal.

Sant Pau de Seguries, Sant Llorenç de Morunys. Edita FEEC.

Pirineu aragonès. 105 itineraris d’esquí de muntanya. Agustín Tomico Alique, edita Prames.

Esquí nòrdic. Entrenament, tècnica, esquí de passeig. Manfred Vorderwülbecke.

Obrint traça pel Pirineu. Recull de travessies d’esquí de muntanya. Oriol Guash i Terré, edita col·lecció Azimunt-26.

Excursionisme hivernal amb raquetes. 9 itineraris pràctics, (Aragó), Gonzalo López Moreno, edita Prames.

Alps amb esquís. Onze travessies inoblidables des de l’Ötztal al Mont Thabor. Oriol Guash i Terré, edita Desnivel.

Peuades profundes. Agustín Faus, edita Estéban Sanz Martinet.

La conquesta del Pirineu. Marcos Feliu, edita Sua Edizioak.

Conferències i excursions. 1975-2000. Secció excursionista de l’ateneu Sant Justenc.

Eiger, l’arena vertical. Daniel Anker, edita Desnivel.

Un passeig pels Pirineus. Edu G. Brocal.

Amics de l’Aventura

El Cadí, el Moixeró i el Pedraforca. Caminant per Catalunya, 3. Antoni Aragon, Jordi Lalueza i Jordi Portell.

PIRINEUS. Roca neu i gel, 290 vies. Lescun al Neouvielle.

Escalades en Arbolí. Lluís Alfonso-Xavier Buxó

Escalades en Mont-Ral. Lluís Alfonso-Xavier Buxó.

Naranjo de Bulnes. Un segle d'escalades. Isidori Rodríguez Cubillas.

Claret. Escalades sur la Crête de Taillade.

Escalade à Collias et Russan. France sud. Georges du Gardon.

Per les muntanyes d'Espanya. Domingo Pliega, edita Desnivel.

Monte Perdido. Història i mites del gegant del Pirineu. Albert Marínez Embid, edita Desnivel.

3.404 Aneto. 104 ascensions a la muntanya més alta del Pirineu. Joan Miquel Dalmau, edita Barrabés.

Aneto. El monarca del Pirineu. Albert Martínez Embid, edita Desnivel.

L'Aneto i els seus homes. Una iniciativa del CEC. Jean Escudier, edita Pòrtic.

Chamonix-Zermatt. Peter Cliff, edita Sua.

72 nouvelles via ferrata. (Alps francesos, Pirineus, Andorra...), Gérard Papandreou, edita Edisud.

Mont-rebei. Biografia Alpinística, 1970-1995. A. García Picazo

A tota cresta (30 crestes del Pirineu). Manel Borrell, edita Cossetània.

Vacances a Himàlaia. Informació general.

Medicina per a muntanyers. J. Botella A. Espacio, L. Aguilera.

Entrenament per a esports de muntanya. Jordi Canals, edita Desnivell.

Guia parc cultural del riu Martí. Aspectes geogràfics, història, rutes turístiques... Josep Royo Gordillo, edita Prames.

Turisme rural a les terres de Lleida. Patronat de Turisme.

50 itineraris a peu per Catalunya. Josep Mauri i Portolès, edita Cossetània.

La ruta del Cister. Les rutes de la ruta. Patronat de Turisme de Lleida

Excursions pel sud d'Espanya. Dos volums. Diferents parcs naturals, com Cazorla, Castril, Sierra Nevada, Sierra Tejada... Juan Carlos García Gallego, Desnivel Edicions.

Activitats 2002 UECANOIA. Les activitats del CE de l'Anoia per a l'any 2002.

Guia de la natura del Gallocanta, Matilde Cabrera Millet, entre altres, Ed. Prames.

Siurana Guia Itinerària. Rafael Ferré Masip, editorial Piolet.

Guia del "Reino de los Mallos". Guia turística per la ciutat d'Osca, senderisme, pobles i monuments. Javier Cabrero Palacín, Editorial Pirineo.

Guia muntanyera dels 3.000 m als Pirineus. Bachimala, Culfreda, Posets, Eriste, Perdiguero.... Luis Alejos, edita Sua Edizioak.

Guia de senders de l'Estat espanyol. Itinerari dels GR d'Espanya, FEDME, edita Prames.

GR23, la Litera Alta. Senders de gran recorregut, edita Prames.

Caminades de Catalunya i sortides de senderisme. Edita FEEC.

Itineraris del Baix Cinca. Bavid Badía Villas, edita Prames.

El Pallars Jussà a peu. 15 recorreguts fascinants, per la comarca. Jordi Creus i Esteve, edita Cossetània.

Guia d'activitats d'Ara Lleida. Diputació de Lleida.

A cavall per Catalunya (20 rutes per a tothom). Màrius Domingo de Pedro, edita Cossetània.

A peu pel litoral. Càmpings etc.

Travessia dels Pirineus amb BTT. De la Mediterrània a l'Atlàntic pel Pirineu. Jordi Laparra, edita Prames.

Vall de Tena i Biescas. De Prames.

Ordesa i Monte perdido.

Vies Ferrades a prop nostre. Marc Pérez i Ignasi Vidal, La butxaca de Muntanya.

Territori i paisatge. Caixa Catalunya 2001.

La muntanya hivernal, sigues prudent... Generalitat de Catalunya FEEC. Adreces d'interès.

Trekking i aventura. Catalèg publicitari de trekking i aventura del 2002-2003, rutes per tot el món.

Donacions durant maig, juny, juliol, agost i setembre.

Per les valls on es pon el sol. Pep Coll (donat pel mateix autor).

La Cordillera Cantàbrica. Jose Ramón Lueje, donat per Magda Sales.

Lista de cumbres del Sr. Otis (Mèxic). Juan A. Mateos, donat per Feliu Izard.

Iztaccihuatl (Mèxic), Alfredo Careaga Pardave, donat per Feliu Izard.

Xinantecatl o Nevado de Toluca, Nevado de Colomina, Volcán de fuego de la Colomina (Mèxic), Alfredo Careaga Pardave, donat per Feliu Izard.

Programa d'activitats. Centre Exploracions de Mèxic. Febrer i març 2002, donat per Feliu Izard.

Wanderführen-Tirol. De Adolf Lässer, donat per la Núria i el Josep.

WK 251 Tirol (E: 1: 50 000), donat per la Núria i el Josep.

Anuari FEEC- 2001.

Recorregut per la serra de Jordà. Tossal Gros, 867 m. Alt Camp. Donat per M. Carme Ribé.

Parar l'Orella. Per les valls de Tuixent i la Vansa. Joan Ramon Segura.

El Montsec Lleida-Huesca. Cartografia geològica, donat per Guillem Ullastre.

Classificació del XXIII Ral·li d'Alta Muntanya, celebrat el 7 de juliol de 2002:

ep	Dors	Participant	Ctg	Club	Itin.	3Pics	Baborte	PedBlancs	Llats	Arribada	Emprat	Sortida
1	16	Albets Colilles, Jordi	SenM	sol	Or	09:09:00	10:01:00	10:31:00	10:48:00	11:23:57	03:23:54	08:00:03
1	16	Ramon Muñoz, Manel	VetM	ter	Or	09:09:00	10:01:00	10:31:00	10:48:00	11:23:57	03:23:54	08:00:03
2	21	Rovira Perez, Bernat	SenM	aep	Or	09:11:00	10:10:00	10:43:00	11:00:00	11:48:03	03:48:00	08:00:03
2	21	Vila Pascual, Andreu	SenM	SVH	Or	09:11:00	10:10:00	10:43:00	11:00:00	11:48:03	03:48:00	08:00:03
3	22	Armengol Felip, Eduard	SenM	Redis	Or	09:10:00	10:11:00	10:51:00	11:08:00	12:01:35	04:01:32	08:00:03
3	22	Nogués Llevat, Josep M.	SenM	Redis	Or	09:10:00	10:11:00	10:51:00	11:08:00	12:01:35	04:01:32	08:00:03
4	18	Martínez Cama, Sergi	SenM	niq	Or	09:18:00	10:22:00	10:59:00	11:15:00	12:03:07	04:03:04	08:00:03
4	18	Pérez Sánchez, Carlos	SenM	niq	Or	09:18:00	10:22:00	10:59:00	11:15:00	12:03:07	04:03:04	08:00:03
5	17	Donoso Rodríguez, Àngel	VetM	aem	Or	09:20:00	10:29:00	11:06:00	11:22:00	12:20:00	04:19:57	08:00:03
5	17	Rubio Carpio, Miquel	SenM	pca	Or	09:20:00	10:29:00	11:06:00	11:22:00	12:20:00	04:19:57	08:00:03
6	4	De Dios Moragues, Andreu	JunM	cell	Arg	09:16:00	10:25:00			11:50:10	03:50:07	08:00:03
6	4	Cano Colomina, Josep M.	JunM	cell	Arg	09:16:00	10:25:00			11:50:10	03:50:07	08:00:03
7	1	Aguilà Gimeno, David	JunM	cell	Arg	09:40:00	11:00:00			12:29:07	04:29:04	08:00:03
7	1	Pach Culleré, Guillem	JunM	cell	Arg	09:40:00	11:00:00			12:29:07	04:29:04	08:00:03
8	14	Font Segura, Oriol	SenM	ter	Arg	09:41:00	11:00:00			12:34:00	04:33:57	08:00:03
8	14	Cabratosa, Susanna	SenF	ter	Arg	09:41:00	11:00:00			12:34:00	04:33:57	08:00:03
9	19	Montañés Durban, Fco. Asis	VetM	aep	Arg	09:48:00	11:39:00			13:45:00	05:44:57	08:00:03
9	19	Sabaté Calvo, Enric	VetM	aep	Arg	09:48:00	11:39:00			13:45:00	05:44:57	08:00:03
10	20	Moratin, Joelle	SenF	aep	Arg	09:58:00	11:57:00			14:38:00	06:37:57	08:00:03
10	20	Rabella Foz, Jordi	SenM	CEC	Arg	09:58:00	11:57:00			14:38:00	06:37:57	08:00:03
11	5	Guivernau Huguet, Rosa	SubF	cell	Arg	10:00:00	11:55:00			14:38:00	06:37:57	08:00:03
11	5	Mercé Trusset, Àlex	SubM	cell	Arg	10:00:00	11:55:00			14:38:00	06:37:57	08:00:03
12	13	Bernadó Torres, Núria	JunF	cell	Br	10:01:00				11:20:44	03:20:41	08:00:03
12	13	Bernadó Torres, Xavier	JunM	cell	Br	10:01:00				11:20:44	03:20:41	08:00:03
13	15	Dorado Hondarza, Francesc	VetM	cmh	Br	09:59:00				11:42:15	03:42:12	08:00:03
13	15	Solanes Casas, Margarita	VetF	cmh	Br	09:59:00				11:42:15	03:42:12	08:00:03
14	6	Vicedo Brotons, Josep	VetM	cell	Br	10:00:00				11:58:33	03:58:30	08:00:03
14	6	Vicedo Ariza, Víctor	JunM	cell	Br	10:00:00				11:58:33	03:58:30	08:00:03
15	3	Olivar Remolins, Xavier	VetM	cell	Br	10:16:00				12:16:31	04:16:28	08:00:03
15	3	Ribé Pallarés, Mari Carme	SenF	cell	Br	10:16:00				12:16:31	04:16:28	08:00:03
16	8	Segura Munuera, Pilar	SenF	cell	Br	10:05:00				12:16:40	04:16:37	08:00:03
16	8	Moragues Fernández, Pere	SenM	cell	Br	10:05:00				12:16:40	04:16:37	08:00:03
17	9	Taberner Palou, Lluís	VetM	cell	Br	10:28:00				12:41:00	04:40:57	08:00:03
17	9	Terès Sanvicens, Lluïsa	VetF	cell	Br	10:28:00				12:41:00	04:40:57	08:00:03
18	7	Massot Castelló, Josep	VetM	cell	Br	11:07:00				13:38:00	05:37:57	08:00:03
18	7	Espar Simó, Rosalia	VetF	cell	Br	11:07:00				13:38:00	05:37:57	08:00:03
19	12	Giné Castany, Jordi	VetM	cell	Brz	10:16:00						08:00:03
19	12	Airòs Farran, Cristina	SenF	cell	Brz	10:16:00						08:00:03
20	11	Martí Garcia, Antonio	VetM	cell	Br	no				13:38:00	05:37:57	08:00:03
20	11	González Mateu, Pilar	VetF	cell	Br	no				13:38:00	05:37:57	08:00:03
21	10	Sales Chafer, Blai	SenM	cell	Br	no				13:38:00	05:37:57	08:00:03
21	10	Martorell Reig, Dolors	SenF	cell	Br	no				13:38:00	05:37:57	08:00:03
22	2	Muedra Benabarre, Oscar	VetM	cell	Br	no						08:00:03
22	2	Domínguez Torres, Esther	VetF	cell	Br	no						

6 d'octubre, Transmontsec

S'acaba la temporada d'esquí un any més i acomiadem el fred i la neu fins l'any que ve. La temporada ha estat prou bé. Uns han esquiat molt, altres ho hem fet menys, i altres ho han deixat de banda per fer altres activitats hivernals que els omplen més, com l'escalada en glaç, raquetes, trek-kings, trineus de gossos... i fins i tot hivernar. N'hem gaudit tant com hem pogut, però, com totes les coses bones, la temporada blanca ha arribat a la seva fi (si més no fins que les gallines celestials tornin a pondre ous blancs). Això, però, no farà que els membres del Centre, amants de les activitats a la natura, ens aturem. De segur que trobarem altres activitats tant o més entretingudes i distretes per fer a la muntanya. Ep! Totes saludables, eh? Si més no, tots els professionals del món de la medicina i de l'educació física així ens ho asseguren: "Fer esport és fer salut." Caldrà, doncs, fer cas als entesos en la matèria i no deixar de fer esport (o tornar-hi si l'hem deixat "temporalment"). És clar que també hi ha qui diu que això que nosaltres en diem fer esport és fer l'animal (ja sigui pels riscos intrínsecs que certes activitats comporten, o per la "duresa" de les activitats que fem). Com ja sabem, totes les activitats fetes a la natura comporten un cert risc que acceptem en el moment en què decidim fer-les, però que haurem de minimitzar tant com puguem amb experiència, formació i preparació física adients a l'activitat a realitzar. És evident que no totes les activitats són a l'abast de tothom, però això no vol dir que siguin impossibles.

Com anava dient, ha arribat el temps de tornar a calçar-nos els peus de gat al peu de les vies d'escalada, de tornar a embotir-nos dins els vestits de neoprè, de treure la pols a les velles xiruques,... i de tornar a greixar les nostres bicicletes.

Uns farem sortides d'*hortanbike*, altres anirem a fer un tomb per la mitjana, o agafarem la bicicleta per anar a fer encàrrecs, altres intentarem fer sortides al Pirineu, i d'altres aniran fins i tot més enllà, però tots, absolutament tots, sabem que al mes d'octubre se celebra la Transmontsec. No vull dir que tots tinguem l'esma d'anar-hi, ni tan sols d'intentar-ho, però tothom sap què és. O pot ser no? La Transmontsec és una marxa NO competitiva d'uns cent quilòmetres que ens passeja en dotze hores pels cims més emblemàtics del Montsec. Es tracta d'una prova de resistència física, no ho negarem, però també cal dir que un

Arxiu: Dolors Lloréns

cop la proves t'anima a agafar un cop més la bicicleta per intentar-la de nou. El primer cop que hi vas (més o menys enganyat per algun amic) et plantejes intentar acabar dins el temps establert. Els següents cops, coneixedor de la duresa que comporta, esdevé un repte personal intentar acabar-la (si no ho vam fer, o fer-ho en menys temps), sabent que alhora ens durà per llocs nous, on potser no hi havíem passat mai. Sigui com sigui, aquest estímul és latent tot l'estiu, però esdevé excitació a mesura que ens atensem a la data final. Ens haurem preparat suficient per fruir-la, o patirem en l'intent? Serem capaços d'inscriure'ns-hi i provar de fer-la? I si tan sols ens plantejem fer un dels dos cims? Tothom té els seus dubtes, però les respostes les tindrem ben aviat, el dia sis d'octubre, tant si són afirmatives, com si són negatives i només anem a veure com els altres pateixen. Fins aviat.

Joan Aige

Els conqueridors del Mont Valier

Arxiu: Maria Carme Ribé Rallares

Cara NE del Mont Valier

La proposta era prou bona, una excursioneta per allà a la zona de l'Ariège, al sud de França. Cap de les caminadores que ens hi vam afegir ens esperàvem un cap de setmana tan impressionant i complet i amb una caminada de la magnitud que suposa fer el Mont Valier.

Fou el dissabte 3 d'agost que un grupet de quatre caminadores i un vocal excepcional marxàvem de Lleida a una hora molt digna per als excursionistes, i encara més si tenim en compte que el nostre objectiu era fer un tombet per allà l'Ariège i de pas aprofitar per pujar al Mont Valier, si no hi trobàvem res més interessant a fer.

El viatge d'aproximació fou molt curtet, ràpid, lleuger i fàcil. La veritat és que surts de Lleida i en un obrir i tancar d'ulls et plantes al punt d'inici de la caminada.

A part de les cinc horettes de trajecte, pots contemplar bon paisatge i passes algun coll d'aquells que amb quatre cops de volant ets dalt, gairebé ni te n'adones.

Vam passar-nos el viatge molt neguitoses per poder arribar al lloc, posar-nos les botes i caminar sense parar.

El vocal, un cop al lloc, ens va confessar que el Mont Valier no era un tres mil, ni un quatre mil, ni un cinc mil, era un turonet de 2.838 metres. Això ens va decebre molt, ja que les expectatives eren molt altes, però ens vam quedar mig conformades quan ens va dir que el desnivell a fer era de 1.900 metres; sort, si no ens plantàvem i anàvem a repetir algun dels tres mil que ja teníem fets.

Suposo que a molts us passa això de passar-te la setmana esperant la gran caminada del diumenge, imaginant-te per

dalt les crestes, fent tres i quatre i cinc pics... i vinga ratllar tres mils... Després resulta que t'afegeixes a l'excursioneta del programa, per allè que hi van tots els altres, i acabes fent un passeig d'aquells de com si sortissis a fer pixar el gos.

No sé, arriba un moment que el senderista va agafant nivell, està en forma i necessita "canya" per arribar el diumenge al vespre a casa relaxadet.

El vocal va entretenir-nos tant com va poder, ja que considerava que un bon ascens al Mont Valier es fa de nit, dormint damunt el pedregal, a força d'altitud i esquivant els llamps, quedant xops fins dalt i gaudint realment de la muntanya.

A mitja tarda ja no podíem més. Il·lusionades com estàvem i amb el pacte que no aniríem a preu fet, sinó "xano-xano" per tal que s'anés fent fosc, vam començar l'ascens.

Vam pujar per la via normal i clàssica que permet ascendir al Mont Valier per la seva cara oest, des de França.

Un dels moments més emocionants fou quan ens va envoltar una magnífica tempesta.

Llàstima que aviat es va allunyar!

Quan feia tres horetes que caminàvem, no sé què ens va passar. La intenció era fer nit al ras, però just al lloc que havíem escollit hi havia una cabana feta a mida per acollir cinc muntanyencs. Ens va saber greu dormir fora i haver de deixar la cabana per si pujava algú encara més salvatge que nosaltres, i vam decidir deixar-los l'esplanada per a ells i resignar-nos a haver de dormir dins. Però, és clar, quan ets a la muntanya s'ha de pensar també en els altres.

Vam fer nit, doncs, a la cabana des Gaussins, a 1.859 metres, i ens vam reservar per a l'endemà el plat fort.

Vam continuar l'ascens el diumenge de bon matí i en un no res ens plantàvem al cim del Mont Valier. Poques anècdotes recordem ja que tot va anar molt ràpid, massa. La panorà-

mica no era molt bona ja que una catifa de boira s'estenia per sota dels grans cims.

Ja de baixada vam parar al refugi d'Estagnous, on també ens havíem aturat a esmorzar.

Vam fer el descens sense presses, allargant tant com vam poder la caminada, i vam arribar al parking al vespre, a l'espera encara d'un bon trajecte fins a Lleida.

Realment fou una excursió llarga, però bonica, amb molt bona companyia i un vocal excel·lent, però que ens va "fotre" la tabarra tota l'estona; potser gràcies a això podem dir que vam fer els 1.900 metres de desnivell amb dignitat, ja que distretes amb la conversa vam pujar i baixar el Mont Valier, un dels cims emblemàtics del Pirineu francès.

Per si us animeu a fer-lo, és una excursió molt freqüentada perquè tot i ser llarga és poc difícil.

La clau per superar tot el desnivell que suposa el cim és fer l'ascensió en dos dies i fer nit al refugi d'Estagnous, a 2.245 m. Així doncs, es tracta de sortir del parking del pla de Lau o del Ribérot, a 960 metres, i anar a buscar el sender, molt ben marcat.

Aviat trobareu la cascada de Nérech, molt espectacular i enorme, i en unes quatre hores arribareu al refugi des Estagnous. (Per als despistats o esgotats cal saber que hi ha una cabana a 1.859 m on també es pot fer nit).

Passat el refugi, el sender s'enfila cap a l'est per un pendent bastant dret i perillós, sobretot si ens creuem amb gent que baixa.

Un cop al coll (2.654 m) ens queda la pujada final pel sender de l'esquerra, que sense cap dificultat ens porta al cim. Animeu-vos!

Maria Carme Ribé

Banc Sabadell

La flama del Canigó

Com cada any, des de ja en fa uns quants, un grup de membres del Centre Excursionista de Lleida hem anat a cercar el foc de Sant Joan al cim del Canigó.

Enguany, com que s'escau la vigília de la festa en diumenge, hem pogut sortir un dia abans i fer una mica de turisme recurrent part de les gorges de Carançà. És una excursió molt recomanable. Algun dia hi tornarem per fer la travesa per Nou Creus fins a Núria.

Com que teníem prou temps vam poder pujar al cim amb llum de dia, uns per la ruta clàssica: font de la Perdiu i vorejant el pic Jofre; i altres per la cresta Barbet, baixant a la portella de Valmanya, passant pel costat de la bretxa Durier i grimpant per la canal de la Xemeneia, que ens porta directament al pic.

A la baixada, després de l'encesa del foc a les dotze de la nit, tots els participants, amb les llanternes enceses, semblàvem una llarguíssima processó de lluerns dibuixant les llaçades del camí.

A les sis del matí els ciclistes del Centre van sortir de la Jaça de Cortalets, on hi van dormir les poques hores de què disposaven, per arribar a les onze a Puigcerdà i fer l'entrega de la flama als companys del Grup Ciclista Terraferma, que la porten fins a Lleida, on des del barri que tocava l'arribada d'enguany, els Magraners, es va escampar pels barris i partides de la nostra ciutat.

Fins ací la ressenya dels actes de la Flama, però a més a més, companyes i companys del Centre, us voldria donar una noció del que representen tots aquests actes.

Us heu parat a pensar el perquè de l'esforç de la pujada, any rere any, al cim del Canigó, de centenars de persones, des de la quitxalla acompanyada pels pares fins a gent gran jubilada, colles de nois i noies, muntanyencs, gent que per primera vegada puja un pic, gent de tota condició social? Fer malbé els cotxes per la polsosa i mal arranjada pista, pujar 700 m de desnivell (ja sé que per a la majoria de membres del Centre és poca cosa, però penseu que per a molts dels que hi van és l'únic contacte a l'any amb la muntanya), passar calor a la pujada, set, quedar-se glaçats al cim esperant els actes de mitjanit, les entrepussades i tortes de peu a la baixada i després, mal dormits, el viatge de tornada? Els mil cinc-cents metres de desnivell de baixada i els més de mil de pujada que fan els nostres ciclistes per entregar la Flama i els cent noranta quilòmetres de carretera, amb la tremenda calor que sempre fa aquests dies, que recorren els ciclistes del Terraferma, alguns d'ells ja jubilats?

I això es repeteix per totes les carreteres dels Països Catalans, fins a la Franja, fins a Alacant, fins a l'Alguer, pertot arreu veureu ciclistes, corredors o cotxes amb la insígnia dels focs de Sant Joan, amb senyeres, acompanyats pels mossos d'esquadra o sols, però tots amb el mateix propòsit: arribar a temps per encendre la foguera del seu poble amb el foc que ha nascut la nit abans al cim del Canigó.

I tot això per què? Per l'acte, potser una mica folklòric, d'encendre una foguera al cim d'una muntanya i cantar-hi al voltant *Els Segadors*? per fer una bonica excursió i una mica de turisme? No. No s'arreglegarien centenars de persones al pic ni milers i milers a l'organització i als diferents actes d'arribada de la Flama si no hi hagués quelcom més, si no fos per un sentiment, a voltes difícil d'explicar a qui no el comparteix, però que ens uneix en aquest gran esforç comú que no té més fi ni més sentit que donar fe de la nostra catalanitat i que tots els que hi participem sentim com a nostra la llengua i la cultura catalana.

Fins i tot molts companys de la Catalunya nord que no parlen el català, hi participen, i se'ls ha de traduir la proclama i els parlaments que es fan al cim, però hi participen i és la prova més fefaent i dolorosa del genocidi cultural que han intentat, des de fa segles i que estan intentant avui mateix, portar a terme tant els governs francesos com espanyols, contra la nostra cultura i la nostra llengua.

De vegades s'ha lluitat contra el català per la força bruta com als temps, recordats per molts, de la dictadura, quan es volia reduir a una llengua emprada només en família, mai en públic o al carrer, castigant el seu ús amb multes, mastegots i fins i tot la presó.

De vegades aquesta lluita s'ha fet de forma més astuta, insidiosa, sense emprar la força ni la prohibició directa, però sí la propaganda explícita o encoberta com la malaurada frase escampada per l'Administració gal·la: "Soyez propres, parlez français" ("Sigues nets, parles francès") que equiparava la nostra llengua a la brutícia, a la falta de netedat. O com ara mateix el Govern espanyol, oposant-se a qualsevol norma o decret que afavoreixi l'ús del català a l'Administració.

Per això és necessària la Flama i per això hi tornarem l'any que ve i l'altre i l'altre..., amb tossuderia i ho continuaran fent els que vindran darrere, per demostrar l'estimació a la nostra llengua, a la nostra identitat i a la cultura catalana.

Pau, Sant Joan 2002

Itineraris excursionistes, núm. 77

Embassament de Siurana

De l'embassament de Siurana a Siurana pel grau del Franquet i tornada pel grau de la Trona o de les Marrades.

Iniciem l'excursió a la presa de Siurana, a dos quilòmetres de la carretera de Reus a Ulldemolins (T-242), abans de l'entrada al poble de Cornudella de Montsant. Hi ha un camí carreter que voreja l'embassament en direcció a llevant. Davant nostre podem albirar el campanar de l'església i el castell de Siurana, encinglerat com un vaixell sobre la vall.

33 min. Creuem a gual el riu. Segons la quantitat d'aigua que davalli podem:

a) Amb poca aigua: Seguim per la llera aprofitant un camí per damunt d'una antiga presa de contenció d'aigua.

9 min. Després prenem una pista a l'esquerra (N) amunt, i 4 m més tard sortim a la pista principal de Cornudella al molí de l'Esquirola.

b) Amb força aigua: Creuem com puguem el riu Siurana i prenem la pista del davant i la seguim fins al primer revolt, d'on surt un sender que prenem amunt.

9 min. Sortim a la pista al molí de l'Esquirola per on marxem a la dreta, 9 minuts més fins trobar la cruïlla de pistes que puja per la llera del riu (alternativa anterior).

46 min. Continuem 40 metres la pista en direcció al molí de l'Esquirola i damunt a l'esquerra hi ha una fita que indica

el principi del grau del Franquet. Podem veure a sobre nostre una gran roca (tossal del Collet) separada del cingle per on haurem d'ascendir. Forta pujada.

48 min. Desviació a l'esquerra, nosaltres anem per la dreta. Tram més planer.

51 min. Masia enrunada. Penya-segat de pedra vermella que caldrà vorejar per l'esquerra, que superarem per la part superior. El sender continua per darrere de la casa, però no es tan evident. Pugem entre blocs. En aquest tram, cal posar-hi molta atenció.

1 h 2 min. Flanquegem cap a la dreta. Tram amb molta vegetació. Hi ha amagat sota el cingle un assut d'aigua abandonat.

1 h 6 min. Fem cap a una canal i anem amunt fins fer una marcada ziga-zaga.

1 h 11 min. Surgència d'aigua indicada pels joncs, que devia alimentar el pou de sota.

1 h 13 min. Fem cap a un sender més fressat. Estem en la zona de les vies d'escalada. El grau puja per una marcada canal entre el tossal del Collet i la cinglera.

Per la canal hi ha uns quants passos que requereixen grimpar. Són punts de poca llargada.

C/ Ramon Llull, 6
25008 LLEIDA
Tel. 973 83 40 21

cuidem de tu,
cuidem de la terra.

- PRODUCTES ECÒLOGICS
- TERÀPIES PER A LA SALUT
- TRACTAMENTS PER A LA CURA DEL COS
- SERVEI DE CAFETERIA
- SERVEI DE REPARTIMENT A DOMILICI

tot en productes biològics

1 h 21 min. Ens situem darrere del tossal i seguim uns 15 metres per una repisa que acaba en una mena de dièdre d'uns 7 metres amunt. És un pas aeri on hi ha preses fetes artificialment, que exigeixen atenció.

1 h 22 min. Sortim al camí de la Trona i continuem per l'esquerra.

1 h 25 min. Rètol indicatiu. Aparcament.

1 h 33 min. Entrada al poble de Siurana (737m) penjat damunt de les cingleres per tots els costats menys per on accedeix la carretera. Aquesta condició li va permetre ser el darrer reducte àrab a Catalunya. Diu la llegenda que la reina mora que defensava aquesta plaça, davant la inevitable pèrdua de Siurana, desesperada, va pujar al seu cavall i va saltar des de dalt del penya-segat. L'indret on va saltar és conegut com el Salt de la Reina Mora i encara es pot observar la darrera petjada del cavall en la roca.

El poble requereix una acurada visita. Hi ha un refugi de muntanya.

Per retornar ho farem des del rètol assenyalat en el punt 1 h 25 m. Seguim el curiós camí de la Trona per sobre del penya-segat a la dreta i paret a l'altra mà.

1 h 43 min. Sortida del grau de pujada. Continuem pel camí de la Trona.

1 h 53 min. Passem per sota d'una impressionant visera de roca que dona nom al camí. El sender davalla decididament fent boniques giravoltes per un "camí de matxo" encara ben empedrat per facilitar el pas dels animals carregats. Estem descendant pel grau de la Trona. Aquests tram també és conegut com camí de les Marrades.

2 h 16 min. Fem cap a la pista de Cornudella al molí de l'Esquerola. Rètol indicatiu.

Seguim la pista cap a ponent.

2 h 22 min. Mas habitat damunt de la pista. En algun moment podem observar el mas del grau de pujada, el mur rogenic i la roca que hem vorejat.

2 h 27 min. Inici del grau que hem pres per pujar. Seguim la pista cap a Cornudella i anem voltant els cingles de Siurana.

2 h 42 min. Prenem una pista que surt a l'esquerra, avall cap al barranc de l'Estopinyà.

2 h 46 min. Surt un corriol a l'esquerra amb marques blanques i grogues que davalla al fons del barranc.

2 h 50 min. Collet de les Lloses.

2h 56 min. Fons del barranc de la Carbonera que pràcticament coincideix amb l'acabament de l'embassament de Siurana encara que és molt més buit.

2 h 59 min. Passem pel costat d'un mas enrunat i ens enfilem cap a la carretera d'accés a la presa de Siurana procedent de Cornudella.

3 h 3 min. Carretera asfaltada.

3 h 18 min. Aparcament de la presa de Siurana.

Manuel Cortés i Joan R. Segura

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16